

Микола Роженко — териолог, мисливствознавець, природоохоронець

Олена Дятлова, Ігор Загороднюк

Національний науково-природничий музей НАН України (Київ)
e-mail: zoozag@ukr.net; orcid: 0000-0002-0523-133X

DYATLOVA, O., I. ZAGORODNIUK. Mykola Rozhenko, a mammalogist, game expert, and environmentalist. — An essay on M. Rozhenko, researcher of the fauna of carnivorous mammals of the Northern Black Sea region, an experienced tracker, conservationist, expert of nature of the Dnister floodplain. M. Rozhenko's research mainly focuses on the ecology of carnivorous mammals, specifics of their spatial and biotopic distribution, changes in abundance, diet, and competitive relationships. His important contribution is a series of studies and publications on the expansion of the golden jackal and the specifics of the ecology of new groups of this species formed in the northern Black Sea coast. His research also include a detailed analysis of the ecology of the raccoon dog, red fox, European mink and some other species of mustelids.

Біографічні деталі

Микола Васильович Роженко народився 10 травня 1956 р. у родині селян. Середню освіту здобув у Білгород-Дністровському сільськогосподарському технікумі. У 1983 р. закінчив Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова, дипломну роботу захистив на кафедрі зоології. Трудову діяльність розпочав на посаді лаборанта у ботанічному саду, звідки згодом був переведений на кафедру зоології згаданого вишу, де на різних посадах від стажера-дослідника до доцента працював до 2009 року.

З 2009 р. — заступник директора і головний природознавець Нижньодністровського національного природного парку. З 2014 по 2015 рр. директор, а станом на сьогодні — начальник науково-дослідного відділу цієї природоохоронної установи.

Рис. 1. Микола Роженко в робочому кабінеті. Фото з архіву Національного природного парку Нижньодністровський, 03.10.2015.

Ключові доробки в галузі теріології

Напрямок наукових досліджень Миколи Васильовича є екологія хижих ссавців Північно-Західного Причорномор'я, головна увага при вивченні згаданих видів приділяється рідкісним видам та видам-вселенцям.

За результатами досліджень підготував кандидатську дисертацію «Хижі ссавці Північно-Західного Причорномор'я (фауна, динаміка чисельності та морфологія)», яку захистив 2006 р. в Інституті зоології НАН України.

Дослідження спрямовані на вивчення екології хижих в умовах Причорномор'я, зокрема заплавних комплексів Нижнього Дністра. Вивчено особливості формування поселень в Причорномор'ї снота уссурійського (Роженко & Волох 1998). Важливим науковим здобутком Миколи Васильовича з точки зору фауністики є виявлення та дослідження ним появи шакала звичайного на теренах України (Роженко & Волох 2000; Rozenko & Volokh 2010).

Вивчення та інвентаризація фауни хижих ссавців пониззя р. Дністер дозволило поповнити перелік цих видів та отримати повнішу уяву про стан їх угруповань у Причорномор'ї. Зокрема, було зібрано важливі матеріали й про рідкісні аборигенні види, як от норку європейську.

Досліджено низку аспектів екології хижих, зокрема їх живлення (Роженко 2006), конкурентні взаємини лисиць і снів (Роженко 2002), особливості використання території шакалами (Роженко 2017; Rozhenko 2021). Серед доробків автора є й загальні огляди теріофауни, зокрема ссавців понизь Дністра (напр. Олейник & Роженко 2011). Микола Роженко є автором кількох нарисів про рідкісних хижих у Червоній книзі України (2009).

Микола Роженко — автор 56 наукових публікацій; його профіль в Google Scholar: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=8LyGIjwAAAAJ>

Дослідник фактично весь свій вільний від адміністративних турбот час витрачає на теренові дослідження, і в такому режимі працює понад 30 років. Він є визнаним знавцем пошуку видів за слідами життєдіяльності, досвідченим слідопитом. На сайті Пониззя Дністра веде сторінки про спостереження за тваринним світом.

Рис. 2. Микола Роженко на польових роботах з мічення хижих ссавців; в руках — сніт уссурійський. Жовтень 2007 р., фото О. Дятлової.

Чесноти, захоплення, суспільна робота, відзнаки

Микола Васильович є головою наукової ради обласного осередку Всеукраїнської екологічної ліги, членом наукової ради Нижньодністровського національного природного парку.

Є постійним членом конкурсних комісій щорічного конкурсу на найкращий малюнок на природничу тематику «Барви Дністра». Активно працює з місцевим населенням, туристами та відвідувачами територій пониззя Дністра, постійно закликає до дбайливого ставлення до природи.

За активну позицію у питаннях збереження природних комплексів нижнього Дністра був неодноразово нагороджений почесними грамотами обласної адміністрації, керівництвом ВЕЛ та почесним знаком Білгород-Дністровської РДА. Про дослідника опублікована стаття з нагоди його 60-річного ювілею (Дятлова *et al.* 2016) та сторінка у Вікіпедії.

Література

- Дятлова, О., Й. Черничко, О. Василюк. 2016. Микола Роженко — видатний зоолог та природоохоронець (з нагоди 60-річчя колеги). *Праці Теріологічної Школи*, **14**: 152–157. <http://doi.org/10.15407/ptt2016.14.152>
- Олейник, Ю. Н., Н. В. Роженко. 2011. Очерк териофауны устьевой области р. Днестр. *Известия Музейного Фонда им. А. А. Браунера*, **8** (4): 1–28.
- Роженко, М. В. 2002. Конкурентні взаємовідносини снотового собаки і лисиці у пониззі Дністра. *Вісник Луганського педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка. Біологічні науки*, № 1: 184–186. <https://bit.ly/3rfvlCM>
- Роженко, Н. В., А. М. Волох. 1998. Заселение снотовидной собакой Северного Приазовья и Причерноморья. *Научные труды Зоологического музея Одесского университета им. И. И. Мечникова*, **3**: 133–137.
- Роженко, Н. В., А. М. Волох. 2000. Появление шакала обыкновенного (*Canis aureus*) на юге Украины. *Вестник зоологии*, **34** (1–2): 125–128.
- Роженко, М. 2006. Живлення деяких хижих ссавців у антропогенному ландшафті Причорномор'я. *Праці Теріологічної Школи*, **8**: 191–200.
- Rozenko, N., A. Volokh. 2010. The golden jackal (*Canis aureus* L., 1758) as a new species in the fauna of Ukraine. *Beiträge zur Jagd & Wild Forschung*, **35**: 237–246.
- Роженко, М. В. 2017. Особливості поведінки шакала (*Canis aureus* L., 1758) в зоні експансії на півдні України. *Праці Теріологічної Школи*, **15**: 80–85. <http://doi.org/10.15407/ptt2017.15.080>
- Rozhenko, M. 2021. The current state of the golden jackal population in the Lower Dnister National Nature Park. *Theriologia Ukrainica*, **21**: 109–113. <http://doi.org/10.15407/TU2109>

ДЯТЛОВА, О., І. ЗАГОРДНЮК. Микола Роженко — теріолог, мисливствознавець, природоохоронець. — Нарис про дослідника фауни хижих ссавців Північного Причорномор'я, досвідченого слідопита, природоохоронця, знавця природи Дністровської заплави. Дослідження Миколи Роженка торкаються переважно питань екології хижих ссавців, особливостей їх поширення та біотопного розподілу, змін чисельності, живлення, конкурентних взаємин. Важливим добробком є цикл досліджень і публікацій про експансію шакала й особливості екології нових сформованих у північному Причорномор'ї угруповань цього виду. Дослідження також охоплюють детальний аналіз екології снота уссурійського, лисиці рудої, норки європейської та деяких інших видів мустелових.